

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ**

**КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЛЬНОСТІ**

ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ**

для студентів спеціальності:

051 «Економіка»

071 «Облік і оподаткування»

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

073 «Менеджмент»

Київ
2018 рік

Основи економічної науки: Методичні вказівки до вивчення дисципліни для студентів 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент» денної та заочної форм навчання. – К.: Національна академія статистики, обліку та аудиту, 2018. – 36 с.

Укладач: Тарасенко А.Г., старший викладач кафедри економіки та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності

ЗМІСТ

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ	5
3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
4. ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ	14
5. ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	19
6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ЇХ ВИКОНАННЯ	25
7. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ	29
8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ	31
9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	34

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет «Основи економічної науки» є однією із фундаментальних економічних дисциплін і має на меті ввести студентів економічних спеціальностей в “економічну систему координат”, сформувані у них основи економічних знань, дати попереднє соціально-філософське уявлення про природу, структуру, функції, механізми, закономірності і головні наукові поняття економічної теорії і практики. По своїй суті – це початкове знайомство з основоположними категоріями ринкового господарства, з фундаментальними прийомами аналізу економічної сфери та найважливішими законами її функціонування.

Мета викладання дисципліни – формування у майбутніх фахівців економічних напрямків глибоких економічних знань, логіки сучасного економічного мислення і економічної культури, адекватних умовам переходу країни до ринкових відносин, навчання студентів базовим методам аналізу економічних процесів, вмінню приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою професійною діяльністю.

Завданнями вивчення дисципліни є: пізнання економічної теорії як науки, її предмету, методів та функцій; розкриття основного змісту сучасних шкіл економічної теорії; аналіз закономірностей розвитку ринкової економіки як основи функціонування різних сучасних господарських систем; характеристика основних рис та особливостей розвитку перехідних економік; розкриття закономірностей суспільного відтворення економічного зростання та циклічних коливань в економіці.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- загальні ознаки формування та функціонування економічної системи та її елементів;
- основні закони функціонування і розвитку суспільного виробництва;
- концептуальні основи ринкової економіки;
- актуальні соціально-економічні проблеми, причини їх виникнення та наслідки;
- основні напрямки та шляхи економічного зростання;
- інституціональні форми інтеграції у світове господарство.

вміти:

- сформувати незалежне економічне мислення, потрібне для ефективної практичної діяльності в умовах ринкової економіки;
- використовувати отримані знання при вирішенні соціально-економічних проблем;
- визначати рушійні сили економічного розвитку та передбачати перспективи соціально-економічних змін в Україні і в суспільстві в цілому.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	інд	с.р.		л	п	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Модуль 1										
Змістовий модуль 1.										
Загальні основи економічної науки та економічної діяльності										
Тема 1. Економічна наука та її предмет	8	2	2		4	10	2			8
Тема2. Зародження та розвиток економічної теорії. Методологія та методика економічної науки	12	4	2		6	12	2			8
Тема 3. Економіка та суспільне виробництво	12	4	2		6	8				8
Тема 4. Об'єктивні умови та суперечності економічної діяльності	10	2	2		6	12	2	2		8
Тема 5. Економіка і ефективність	8	2	2		4	8				8
Тема 6. Типи і моделі соціально-економічних систем – координація вибору	10	2	2		6	8				8
Разом за змістовим модулем 1	60	16	12		32	58	6	2		48
Модуль 2										
Змістовий модуль 2.										
Еволюція та принципи функціонування товарно-грошової економіки										
Тема 7. Генезис форм організації суспільного виробництва	6	2			4	8				8
Тема 8. Вартість(цінність) – фундаментальна проблема економічної науки	8	2	2		4	12	2	2		8
Тема 9. Роль грошей в підвищенні ефективності обміну	6	2			4	8				8
Тема 10. Приватна власність на ресурси і ринкова організація господарства	10	4	2		4	8				8
Разом за змістовним модулем 2	30	10	4		16	34	2	2		32
Змістовий модуль 3.										
Загальні принципи та закони ринкової економіки										
Тема 11. Ринкова економіка і ринок: суть та структура	10	4	2		4	12	2	2		8
Тема 12. Ринкова інфраструктура та її елементи	8	2	2		4	8				8

Тема 13. Попит і пропозиція. Закономірності поведінки споживача та виробника	6	2			4	8				8
Тема 14. Саморегулювання економічної системи: забезпечення ринкової рівноваги	8	2	2		4	12	2	2		8
Тема 15. Економічна конкуренція - основні типи ринкових структур	10	4	2		4	8				8
Разом за змістовним модулем 3	42	14	8		20	48	4	4		40
Змістовий модуль 4.										
Суб'єкти ринкової економіки та особливості формування доходів										
Тема 16. Економічні витрати, їх сутність і структура	6	2			4	8				8
Тема 17. Підприємницька функція і підприємницький дохід	10	4	2		2	6				6
Тема 18. Капітал і процент	8	2	2		2	6				6
Тема 19. Ринок праці і заробітна плата	8	2	2		2	6				6
Тема 20. Ринок землі і земельна рента	8	2	2		2	6				6
Тема 21. Економічна роль держави в умовах ринкових відносин	8	2	2		2	8				8
Разом за змістовним модулем 4	48	14	10		14	40				40
ІНДЗ	90	-	-		-	90	-	-		-
Усього годин	270	54	34		82	270	12	8		160

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Загальні основи економічної науки та економічної діяльності

Тема 1. Економічна наука та її предмет.

Людина і економіка. Необхідність господарювання та його суть. Економіка - основа життя людини і суспільства. Етапи економічної діяльності суспільства: виробництво, обмін, розподіл, споживання. Економічні відносини. Економіка як суспільна наука. Предмет, цілі і завдання економічної теорії. Модель людини в економічній теорії.

Рекомендована література:

Базова: [1,3,5,7]

Допоміжна: [9,10,11,13,14]

Інформаційні ресурси: [1,3,6]

Тема 2. Зародження та розвиток економічної теорії. Методологія та методика економічної науки.

Філософські основи економічної теорії. Головні історичні етапи та напрямки розвитку економічної науки та її предмету: класична політична економія, марксистська політекономія, неокласичний напрямок (маржиналізм), економікс, соціальна економіка. Структура сучасної економічної теорії: макроекономіка, мікроекономіка, мезоекономіка, мегаекономіка. Місце економічної науки серед наук про суспільство та її особливості.

Поняття та суть методології та методики економічних досліджень. Головні етапи економічних досліджень. Спостереження як джерело економічних знань. Економічні категорії, закони і принципи. Методи економічних досліджень: наукової абстракції, аналізу та синтезу, індукції та дедукції. Економічні моделі. Економіко-математичні методи, статистичний аналіз. Функції економічної теорії. Від економічної теорії до економічної політики.

Рекомендована література:

Базова: [1,2,3,5,6]

Допоміжна: [1,2,4,5,8,11,12]

Інформаційні ресурси: [1,3,4,5]

Тема 3. Економіка та суспільне виробництво.

Потреби як рушійна сила економічної діяльності. Поняття та види потреб, їх види та засоби задоволення. Піраміда потреб Маслоу, ієрархія та значимість соціально-економічних потреб людини. Поняття „благо”, „товар”, „послуга”, їх сутність та форми. Економічні блага, їх види і класифікація.

Виробництво як основа економіки. Суспільне виробництво, відтворення і суспільне багатство. Суспільний продукт та стадії його руху. Суть виробничої діяльності, її зміст та види. Фактори виробництва, їх класифікація та винагорода.

Взаємозв'язок та взаємодія факторів у виробничому процесі. Поняття виробничої функції. Проблеми оптимальної комбінації, взаємозамінності та ефективного використання факторів виробництва.

Рекомендована література:

Базова: [2,3,4,6,7]

Допоміжна: [2,3,4,5,7,8,9,10,12,13]

Інформаційні ресурси: [1,2,3]

Тема 4. Об'єктивні умови та суперечності економічної діяльності.

Економічна організація виробництва. Проблема економії. Нескінченість матеріальних і духовних потреб суспільства. Обмеженість економічних ресурсів: відносна та абсолютна. Виробничі можливості в економічній системі та проблема економічного вибору. Крива виробничих можливостей національної економіки. Триєдина економічна проблема суспільства. Поняття та значення альтернативної вартості в економічному аналізі. Винагорода за використання факторів виробництва та їх альтернативна вартість.

Рекомендована література:

Базова: [1,3,4,5,6]

Допоміжна: [2,3,4,5,6,7,9,10,12,13,14]

Інформаційні ресурси: [1,2,3,4,5,6]

Тема 5. Економіка і ефективність.

Поняття економічної ефективності, її критерії. Парето-ефективність. Продуктивність та інтенсивність. Проблема зайнятості виробничих ресурсів в економіці. Закон зростання альтернативних витрат. Закон спадної віддачі факторів виробництва та економія на масштабах виробництва. Соціально-економічна ефективність та суспільне багатство. Просте та розширене суспільне відтворення. Економічне зростання, його типи та джерела. Значення співвідношення процесів суспільного споживання і заощадження для розвитку національної економіки.

Рекомендована література:

Базова: [2,3,4,6,7]

Допоміжна: [1,3,5,6,8,9,11,12,14]

Інформаційні ресурси: [2,3,4]

Тема 6. Типи і моделі соціально-економічних систем – координація вибору.

Поняття та зміст соціально-економічної системи. Моделі організації соціально-економічних систем та критерії їх класифікації: теоретичні підходи. Три основні завдання в будь-якій соціально-економічній системі. Принципові способи побудови соціально-економічної системи: стихійний порядок та ієрархія. Головні ознаки соціально-економічної системи. Основні моделі соціально-економічних систем: ринкова економіка, командно-адміністративна економіка, змішані економічні системи, традиційна економіка, їх характеристика. Суть і різновиди "соціальної ринкової економіки". Національні моделі соціальної економіки, їх особливості.

Рекомендована література:

Базова: [1,2,3,5,6,]

Допоміжна: [1,3,4,5,7,8,10,11,12,14]

Інформаційні ресурси: [1,2,6]

Змістовий модуль 2. Еволюція та принципи функціонування товарно-грошової економіки

Тема 7. Генезис форм суспільного виробництва.

Історичні форми економічної організації суспільства: натуральне господарство, товарне виробництво, їх організаційні риси та принципові відмінності. Розвиток форм товарного господарства. Об'єктивні умови виникнення товарного обміну. Розвиток форм обміну. Переваги товарного виробництва. Розподіл праці та спеціалізація. Види та рівні спеціалізації. Принцип порівняльної переваги та його реалізація на різних рівнях економічної взаємодії.

Рекомендована література:

Базова: [1,2,3,5,6,7]

Допоміжна: [1,2,4,6,7,8,9,14]

Інформаційні ресурси: [1,2,]

Тема 8. Вартість(цінність) – фундаментальна проблема економічної науки.

Поняття товару та його властивостей різними напрямками економічної теорії. Споживча і мінова вартість (цінність). Вартість(цінність) як головна економічна проблема: альтернативні підходи. Трудова теорія вартості в класичній та марксистській політичній економії. Теорія факторів виробництва. Теорія граничної корисності та суб'єктивна цінність блага. Неокласичний підхід до вирішення проблеми вартості (цінності). Еволюція категорії вартості(цінності) в зв'язку з трансформацією видів економічної діяльності в сучасному суспільстві.

Рекомендована література:

Базова: [2,3,5,6]

Допоміжна: [1,2,3,4,5,8,9,12,14]

Інформаційні ресурси: [3,4,5]

Тема 9. Роль грошей в підвищенні ефективності обміну.

Безгрошове господарство. Бартерний обмін та його незручності. Причини виникнення грошей, їх історичні види та властивості. Теорії походження грошей. Суть грошей, поняття ліквідності. Функції грошей. Види грошей в сучасній економіці. Природа сучасних кредитно-паперових грошей. Кількість грошей в обігу: теоретичний аспект. Закон грошового обігу. Інфляція, її види та соціально-економічні наслідки. Заходи подолання інфляції.

Рекомендована література:

Базова: [1,2,3,4,5]

Допоміжна: [1,2,3,5,6,7,8,9,10,12,14]

Інформаційні ресурси: [2,3,5,6]

Тема 10. Приватна власність на ресурси і ринкова організація господарства.

Власність як головна економічна категорія. Сутність власності, її економічний та правовий зміст. Права власності як “правила гри” в соціально-економічних системах. Значення приватної власності у виникненні ринкових відносин. Права власності та їх суть. Правові норми власності. Суб'єкти та об'єкти власності. Основні форми власності в соціально-економічній системі, їх характеристика. Еволюція відносин власності. Місце та роль власності у реформуванні економіки. Методи зміни форм власності.

Рекомендована література:

Базова: [2,3,4,5,6,]

Допоміжна: [1,2,3,6,7,8,12,13]

Інформаційні ресурси: [1,3,5,6]

Змістовий модуль 3. Загальні принципи та закони ринкової економіки

Тема 11. Ринкова економіка і ринок: суть та структура.

Ринкові відносини як результат природного еволюційного шляху розвитку господарства. Економічна суть поняття “ринок” та „ринкова економіка”. Головні принципи ринкової економіки. Основні риси сучасної ринкової організації господарства та її переваги. Умови функціонування, ознаки та функції ринку в економіці. Суб'єкти ринкової економіки: домогосподарства, фірми, держава. Економічний кругообіг в ринковій економіці. Структура ринку: види класифікації. Поняття про механізм ринкового саморегулювання та його елементи.

Рекомендована література:

Базова: [2,3,4,5,6,7]

Допоміжна: [1,3,4,6,7,8,9,13,14]

Інформаційні ресурси: [1,2,3,4,5,6]

Тема 12. Ринкова інфраструктура та її елементи.

Поняття ринкової інфраструктури, її будова та елементи. Призначення ринків в економіці: ринок товарів, ринок природних ресурсів, ринок капіталів, ринок грошей, ринок цінних паперів, ринок праці. Характеристика основних елементів ринкової інфраструктури. Товарна біржа, принципи діяльності та функції. Фондова біржа. Її функції, організація діяльності. Рух цінних паперів. Банки та їх функції. Кредитні відносини, види кредиту. Служби зайнятості та біржа праці в організації ринку праці.

Рекомендована література:

Базова: [1,2,3,4,5,6,7]

Допоміжна: [1,2,3,4,5,7,8,9,10,12,13,14]

Інформаційні ресурси: [2,3,4,5,6]

Тема 13. Попит і пропозиція. Закономірності поведінки споживача та виробника.

Поняття попиту. Закон попиту, обґрунтування його дії. Крива попиту на товар. Зміна попиту і зміна величини попиту. Нецінові фактори зміни попиту. Еластичність попиту, її вплив на грошову виручку. Види еластичності. Фактори еластичності. Попит і теорія корисності. Теорія вибору споживача.

Поняття пропозиції. Закон пропозиції, його характеристика. Крива пропозиції товару. Зміна пропозиції і зміна величини пропозиції. Нецінові фактори зміни пропозиції. Еластичність пропозиції, її практичне значення. Фактори еластичності. Пропозиція і виробництво. Ціноутворення. Ринковий та витратний методи формування цін. Класифікація цін та структура ціни.

Рекомендована література:

Базова: [1,2,3,4,5,6,7]

Допоміжна: [2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14]

Інформаційні ресурси: [2,3,5,6]

Тема 14. Саморегулювання економічної системи: забезпечення ринкової рівноваги.

Поняття ринкової рівноваги, механізм її встановлення. Ринкова ціна, урівноважуюча функція ціни. Вплив змін попиту на встановлення ринкової ціни. Вплив змін пропозиції на встановлення ринкової ціни. Фіксовані ціни та їх наслідки для функціонування ринкового механізму. Дефіцит та надлишок товарів. Функції ціни в ринковій економіці. Закони функціонування ринку як фундамент ринкової економіки.

Рекомендована література:

Базова: [1,2,3,4,5,6,]

Допоміжна: [2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14]

Інформаційні ресурси: [1,2,3,4,5,6]

Тема 15. Економічна конкуренція - основні типи ринкових структур.

Поняття економічної конкуренції. Місце конкуренції в системі елементів ринку. Умови виникнення конкуренції. Функції, методи і способи конкурентної боротьби. Досконала конкуренція. Вплив конкурентного продавця на встановлення ринкової ціни. Недосконала конкуренція, її види: монополістична конкуренція, олігополія, монополія, види монополій. Характерні риси основних моделей ринку недосконалої конкуренції, особливості ціноутворення. Монопсонія. Роль держави у захисті конкуренції. Антимонопольне законодавство.

Рекомендована література:

Базова: [2,3,4,5,6,7]

Допоміжна: [2,3,4,5,6,7,8,9,12,14]

Інформаційні ресурси: [2,3,6]

Змістовий модуль 4. Суб'єкти ринкової економіки та особливості формування доходів

Тема 16. Підприємницька функція і підприємницький дохід.

Підприємництво як фактор виробництва і економічна категорія. Теоретичні основи підприємництва: історичний аспект. Підприємницький дохід: сутність і структура. Економічна основа прибутку та його стимулююча роль. Джерела та функції економічного прибутку. Типові види підприємництва. Функції підприємця і підприємства. Форми власності та організаційні форми підприємництва: індивідуальне (приватне) підприємництво; товариство (партнерство); корпорація (акціонерне товариство), їх переваги та недоліки.

Рекомендована література:

Базова: [1,2,4,5,7]

Допоміжна: [2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14]

Інформаційні ресурси: [1,2,6]

Тема 17. Економічні витрати, їх сутність і структура.

Поняття витрат виробництва в різних економічних школах. Функція виробництва та її властивості. Суть і природа економічних витрат, їх класифікація. Бухгалтерські, зовнішні та внутрішні витрати виробництва. Безповоротні витрати. Нормальний та економічний прибуток. Постійні, змінні, загальні та середні витрати виробництва. Теорія граничної продуктивності. Граничні витрати і граничний продукт. Динаміка зміни витрат виробництва в умовах зростання його обсягів. Закон зменшення віддачі виробничих факторів. Ефект від зростання масштабів виробництва.

Рекомендована література:

Базова: [1,2,3,4,5,6,7]

Допоміжна: [2,3,4,5,6,7,8,9,12,14]

Інформаційні ресурси: [4,5,6]

Тема 18. Капітал і процент.

Капітал як фактор виробництва. Поняття і теорії капіталу, його форми. Виробничий капітал. Основний та оборотний капітал, фізичний та моральний знос, амортизація. Чиста продуктивність капіталу. Особливості ринку капіталу і капітальних активів. Норма прибутку на капітал. Економічна природа процента. Теорії процента в сучасній економічній теорії. Кредитний ринок та його рівновага. Інвестиції і дисконтування.

Рекомендована література:

Базова: [1,2,3,5,6,]

Допоміжна: [2,3,4,5,6,7,8,9,12,14]

Інформаційні ресурси: [1,2,3,6]

Тема 19. Ринок праці і заробітна плата.

Праця як фактор виробництва, продуктивність та інтенсивність праці. Ринок праці: попит та пропозиція, особливості ціноутворення. Економічна суть заробітної

плати, теорії зарплати. Вплив продуктивності на заробітну плату. Мінімальна заробітна плата. Диференціація ставок заробітної плати. Неконкуруючі групи, вирівнюючі відмінності в оплаті праці. Системи оплати праці. Інвестиції в „людський капітал”. Проблема безробіття, види безробіття та шляхи вирішення проблеми. Політика профспілок в захисті прав працівників у соціально орієнтованій економіці.

Рекомендована література:

Базова: [2,3,5,6,7]

Допоміжна: [2,3,4,5,6,7,8,9,12,14]

Інформаційні ресурси: [2,4,5,6]

Тема 20. Ринок землі і земельна рента.

Земля як фактор виробництва, його особливості. Місце аграрного виробництва в національній економіці. Землеволодіння та землекористування. Власність на землю – історичний аспект. Форми господарювання і земельні відносини. Економічна природа та специфіка земельної ренти. Диференційована земельна рента. Процес встановлення рівня земельної ренти. Ціна землі, її фактори. Альтернативне використання землі і витрати.

Рекомендована література:

Базова: [1,2,4,5,6,]

Допоміжна: [2,3,4,5,6,7,8,9,12,]

Інформаційні ресурси: [1,2,3,6]

Тема 21. Економічна роль держави в умовах ринкових відносин.

Економічні функції держави. Головні напрямки, форми та методи економічної політики. Правова база економіки. Захист конкуренції. Перерозподіл доходів. Роль податків і державних видатків в економічній політиці. Розподіл ресурсів. Витрати та вигоди переливу ресурсів. Роль та призначення “суспільних благ”. Організація виробництва благ суспільного вжитку. Розподіл ресурсів на суспільні блага. Стабілізація економіки: основні засоби.

Рекомендована література:

Базова: [1,3,4,6,7]

Допоміжна: [1,2,3,6,7,8,10,11,12,]

Інформаційні ресурси: [1,2,3,4,5,6]

4. ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми
1	2
Змістовий модуль 1. Загальні основи економічної науки та економічної діяльності	
1	<p>Лекція №1. Економічна наука та її предмет</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Економіка як сфера суспільного життя. 2. Предмет, цілі і завдання економічної теорії 3. Етапи економічної діяльності суспільства: виробництво, обмін, розподіл, споживання. 4. Модель людини в економічній теорії. <p style="padding-left: 40px;"><i>Рекомендована література:</i> Базова: [1,3,5,7] Допоміжна: [9,10,11,13,14]</p>
2	<p>Лекція №2. Зародження та розвиток економічної теорії. Методологія та методика економічної науки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Головні історичні етапи розвитку економічної науки та її предмету 2. Політична економія як один з історичних етапів розвитку економічної теорії. 3. Поняття та суть методології та методики економічних досліджень. 4. Структура сучасної економічної теорії: макроекономіка, мікроекономіка, мезоекономіка, мегаекономіка. <p style="padding-left: 40px;"><i>Рекомендована література:</i> Базова: [1,2,3,5,6] Допоміжна: [1,2,4,5,8,11,12]</p>
3	<p>Лекція №3. Економіка та виробництво</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Потреби як рушійна сила економіки. 2. Суть виробництва, його зміст та види. 3. Фактори виробництва, їх взаємодія у виробничому процесі. <p style="padding-left: 40px;"><i>Рекомендована література:</i> Базова: [2,3,4,6,7] Допоміжна: [2,3,4,5,7,8,9,10,12,13]</p>
4	<p>Лекція №4. Об'єктивні умови та суперечності економічного розвитку</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основна проблема економіки. 2. Проблема економічного вибору суспільства. 3. Об'єктивні закономірності виробничого процесу в світлі головних економічних проблем. <p style="padding-left: 40px;"><i>Рекомендована література:</i> Базова: [1,3,4,5,6] Допоміжна: [2,3,4,5,6,7,9,10,12,13,14]</p>

5	<p>Лекція №5. Економіка і ефективність</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття економічної ефективності, її критерії. 2. Умови ефективного використання економічних ресурсів. 3. Економічне зростання, його типи та джерела. <p><i>Рекомендована література:</i> Базова: [2,3,4,6,7] Допоміжна: [1,3,5,6,8,9,11,12,14]</p>
6	<p>Лекція №6. Типи і моделі економічних систем – координація вибору</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та зміст соціально-економічної системи. 2. Основні моделі соціально-економічних систем. 3. Суть і різновиди “соціальної ринкової економіки”. <p><i>Рекомендована література:</i> Базова: [1,2,3,5,6,] Допоміжна: [1,3,4,5,7,8,10,11,12,14]</p>
<p>Змістовий модуль 2. Еволюція та принципи функціонування товарно-грошової економіки</p>	
7	<p>Лекція №7. Генезис форм суспільного виробництва</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історичні форми економічної організації суспільства, їх характеристика. 2. Умови виникнення товарного господарства. 3. Товар та його властивості. 4. Принцип порівняльної переваги та його реалізація на різних рівнях економічної взаємодії. <p><i>Рекомендована література:</i> Базова: [1,2,3,5,6,7] Допоміжна: [1,2,4,6,7,8,9,14]</p>
8	<p>Лекція №8. Вартість(цінність) – фундаментальна проблема економічної науки.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вартість(цінність) як головна економічна проблема: альтернативні підходи. 2. Теорія вартості в класичній та марксистській політичній економії. 3. Теорія граничної корисності та суб'єктивна цінність блага. 4. Неокласичний підхід до вирішення проблеми вартості (цінності). 5. Еволюція категорії вартості(цінності) в зв'язку з трансформацією видів економічної діяльності в сучасному суспільстві. <p><i>Рекомендована література:</i> Базова: [2,3,5,6] Допоміжна: [1,2,3,4,5,8,9,12,14] Інформаційні ресурси: [3,4,5]</p>
9	<p>Лекція №9. Роль грошей в підвищенні ефективності обміну</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Причини виникнення грошей, їх історичні види та властивості. 2. Функції грошей. 3. Види грошей в сучасній економіці, їх природа. 4. Фактори вартості сучасних кредитно-паперових грошей. Закон грошового обігу. 5. Інфляція, її види та соціально-економічні наслідки. Заходи подолання інфляції. <p><i>Рекомендована література:</i> Базова: [1,2,3,4,5] Допоміжна: [1,2,3,5,6,7,8,9,10,12,14]</p>

10	<p>Лекція №10. Приватна власність на ресурси і ринкова організація господарства.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Власність як головна економічна категорія. Сутність власності, її економічний та правовий зміст. 2. Права власності, їх суть. 3. Суб'єкти та об'єкти власності. 4. Форми власності в соціально-економічній системі. <p><i>Рекомендована література:</i> Базова: [2,3,4,5,6,] Допоміжна: [1,2,3,6,7,8,12,13]</p>
<p>Змістовий модуль 3. Загальні принципи та закони ринкової економіки</p>	
11	<p>Лекція №11. Ринкова економіка і ринок: суть та структура.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Економічна суть понять „ринок” та „ринкова економіка”, умови становлення ринку. 2. Головні принципи ринкової організації економіки. 3. Економічний кругообіг в ринковій системі. Суб'єкти та об'єкти ринкової економіки. 4. Ознаки та функції ринку. 5. Структура ринку: види класифікації. <p><i>Рекомендована література:</i> Базова: [2,3,4,6,7] Допоміжна: [1,3,5,6,8,9,11,12,14]</p>
12	<p>Лекція № 12. Ринкова інфраструктура та її елементи.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття ринкової інфраструктури, її будова та елементи. 2. Характеристика основних елементів ринкової інфраструктури. 3. Банки та їх функції. 4. Служби зайнятості та біржа праці в організації ринку праці. <p><i>Рекомендована література:</i> Базова: [1,2,3,4,5,6,7] Допоміжна: [1,2,3,4,5,7,8,9,10,12,13,14]</p>
13	<p>Лекція №13. Попит і пропозиція. Закономірності поведінки споживача та виробника.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття попиту. Закон попиту, обґрунтування його дії. 2. Зміна попиту і зміна величини попиту. 3. Нецінові фактори зміни попиту. 4. Еластичність попиту. Види еластичності. Фактори еластичності. 5. Поняття пропозиції. Закон пропозиції, його характеристика. 6. Нецінові фактори зміни пропозиції. 7. Еластичність пропозиції. Фактори еластичності. <p><i>Рекомендована література:</i> Базова: [1,2,3,4,5,6,7] Допоміжна: [2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14]</p>
14	<p>Лекція №14. Саморегулювання економічної системи: забезпечення ринкової рівноваги.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття ринкової рівноваги, механізм її встановлення. 2. Ринкова ціна, урівноважуюча функція ціни.

	<p>3. Вплив змін попиту та пропозиції на встановлення ринкової ціни.</p> <p>4. Фіксовані ціни та їх наслідки для функціонування ринкового механізму. Дефіцит та надлишок товарів.</p> <p>5. Закони функціонування ринку як фундамент ринкової економіки. <i>Рекомендована література:</i> Базова: [1,2,3,4,5,6,] Допоміжна: [2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14]</p>
15	<p>Лекція № 15. Економічна конкуренція - основні типи ринкових структур.</p> <p>1. Поняття економічної конкуренції. Місце конкуренції в системі елементів ринку.</p> <p>2. Функції, методи і способи конкурентної боротьби.</p> <p>3. Досконала конкуренція. Вплив конкурентного продавця на встановлення ринкової ціни.</p> <p>4. Недосконала конкуренція, її види: монополістична конкуренція, олігополія, монополія, види монополій.</p> <p>5. Характерні риси основних моделей ринку недосконалої конкуренції, особливості ціноутворення.</p> <p>6. Роль держави у захисті конкуренції. Антимонопольне законодавство. <i>Рекомендована література:</i> Базова: [2,3,4,5,6,7] Допоміжна: [2,3,4,5,6,7,8,9,12,14]</p>
<p>Змістовий модуль 4. Суб'єкти ринкової економіки та особливості формування доходів</p>	
16	<p>Лекція № 16. Підприємницька функція і підприємницький дохід.</p> <p>1. Підприємництво як фактор виробництва і економічна категорія. Теоретичні основи підприємництва: історичний аспект.</p> <p>2. Підприємницький дохід: сутність і структура. Джерела та функції економічного прибутку.</p> <p>3. Типові види підприємництва.</p> <p>4. Форми власності та організаційні форми підприємництва, їх переваги та недоліки. <i>Рекомендована література:</i> Базова: [1,2,4,5,7] Допоміжна: [2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14]</p>
17	<p>Лекція №17. Економічні витрати, їх сутність і структура.</p> <p>1. Поняття витрат виробництва в різних економічних школах. Функція виробництва та її властивості.</p> <p>2. Суть і природа економічних витрат, їх класифікація.</p> <p>3. Постійні, змінні, загальні та середні витрати виробництва.</p> <p>4. Граничні витрати і граничний продукт.</p> <p>5. Закон зменшення віддачі виробничих факторів. Ефект від зростання масштабів виробництва. <i>Рекомендована література:</i> Базова: [1,2,3,4,5,6,7] Допоміжна: [2,3,4,5,6,7,8,9,12,14]</p>
18	<p>Лекція № 18. Капітал і процент.</p> <p>1. Капітал як фактор виробництва. Поняття і теорії капіталу, його форми.</p> <p>2. Основний та оборотний капітал, фізичний та моральний знос, амортизація.</p> <p>3. Особливості ринку капіталу і капітальних активів.</p> <p>4. Теорії процента в сучасній економічній теорії.</p>

	<p>5.Кредитний ринок та його рівновага. Інвестиції і дисконтування. <i>Рекомендована література:</i> Базова: [1,2,3,5,6,] Допоміжна: [2,3,4,5,6,7,8,9,12,14]</p>
19	<p>Лекція № 19. Ринок праці і заробітна плата. 1.Праця як фактор виробництва, продуктивність та інтенсивність праці. 2.Ринок праці: попит та пропозиція, особливості ціноутворення. 3.Економічна суть заробітної плати, теорії зарплати. 4.Диференціація ставок заробітної плати. 5.Системи оплати праці. 6.Проблема безробіття, види безробіття та шляхи вирішення проблеми. <i>Рекомендована література:</i> Базова: [2,3,5,6,7] Допоміжна: [2,3,4,5,6,7,8,9,12,14]</p>
20	<p>Лекція № 20. Ринок землі і земельна рента. 1.Земля як фактор виробництва, його особливості. Місце аграрного виробництва в національній економіці. 2.Власність на землю – історичний аспект. 3.Економічна природа та специфіка земельної ренти. 3.Диференційована земельна рента. 4.Ціна землі, її фактори. <i>Рекомендована література:</i> Базова: [1,2,4,5,6,] Допоміжна: [2,3,4,5,6,7,8,9,12,]</p>
21	<p>Лекція №21. Економічна роль держави в умовах ринкових відносин. 1.Економічні функції держави. Головні напрямки, форми та методи економічної політики. 2.Роль податків і державних видатків в економічній політиці. 3.Роль та призначення “суспільних благ”. 4.Стабілізація економіки: основні засоби. <i>Рекомендована література:</i> Базова: [1,3,4,6,7] Допоміжна: [1,2,3,6,7,8,10,11,12,]</p>

5. ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Однією з головних складових навчального процесу з вивчення дисципліни є семінарські заняття. Семінарські заняття – це форма організації навчального процесу, що спрямована на поглиблене вивчення програмного матеріалу та контроль рівня його засвоєння.

Організація семінарського заняття здійснюється у формі підготовки та обговорення тем лекційних занять, дискусії, роботи в малих групах, дебатів. Впродовж семінарського заняття викладачем виявляється та оцінюється творча активність студентів, їх вміння формувати теоретичні положення, давати їм власну інтерпретацію та визначати свою власну позицію. Оцінки рівня підготовленості студента з кожного семінарського заняття вносяться викладачем у відповідний журнал і слугують основою для визначення зваженої загальної оцінки рівня опанування студентом програмного матеріалу з дисципліни.

Підготовка студентами до кожного семінарського заняття передбачає виконання наступних завдань, окремі з яких можуть виконуватись як до заняття, так і безпосередньо на самому занятті:

1. Вивчення запропонованих викладачем матеріалів з відповідної теми .
2. Ознайомлення з рядом запропонованих літературних джерел та інтернет-ресурсів з відповідної теми курсу.
3. Обговорення питань з відповідної теми.
4. Підготовка доповідей та тез доповідей з відповідної теми курсу.

Для досягнення мети та завдань курсу, впродовж семінарських занять передбачено застосування наступних методів навчання: метод ситуаційного аналізу, ігрові імітаційні технології, дискусія, робота в групах. Методичні вказівки щодо використання зазначених методів сформовані перш за все для студентів з метою адекватного розуміння ними особливостей процесу проведення семінарського заняття.

Заняття 1. Економічна наука та її предмет.

Контрольні питання

1. Необхідність господарювання та його суть. Економіка - основа життя людини і суспільства.
2. Етапи економічної діяльності суспільства: виробництво, обмін, розподіл, споживання. Економічні відносини.
3. Економіка як суспільна наука.
4. Предмет, цілі і завдання економічної теорії.
5. Модель людини в економічній теорії.

Рекомендована література:

Базова: [1,3,5,7]

Допоміжна: [9,10,11,13,14]

Інформаційні ресурси: [1,3,6]

Заняття 2. Зародження та розвиток економічної теорії. Методологія та методика економічної науки.

Контрольні питання

1. Головні історичні етапи та напрямки розвитку економічної науки та її предмету
2. Структура сучасної економічної теорії: макроекономіка, мікроекономіка, мезоекономіка, мегаекономіка.
3. Поняття та суть методології та методики економічних досліджень. 4. Методи економічних досліджень.
5. Функції економічної теорії.

Рекомендована література:

Базова: [1,2,3,5,6]

Допоміжна: [1,2,4,5,8,11,12]

Інформаційні ресурси: [1,3,4,5]

Заняття 3. Економіка та суспільне виробництво.

Контрольні питання

1. Потреби як рушійна сила економіки. Характеристика потреб, їх види.
Піраміда потреб Маслоу.
2. Різниця між неекономічними та економічними благами. Економічні блага, їх види.
3. Виробництво як основа економіки. Фактори виробництва та їх взаємодія у виробничому процесі.
4. Взаємозв'язок між суспільним виробництвом та багатством суспільства.

Рекомендована література:

Базова: [2,3,4,6,7]

Допоміжна: [2,3,4,5,7,8,9,10,12,13]

Інформаційні ресурси: [1,2,3]

Заняття 4. Об'єктивні умови та суперечності економічної діяльності.

Контрольні питання

1. Невідповідність між безмежними потребами суспільства та його обмеженими ресурсами.
2. Виробничі можливості економіки та триєдина проблема вибору.
3. Крива виробничих можливостей: умови побудови та аналіз.
3. Альтернативна вартість, її застосування на рівні суспільства і окремого споживача.

Рекомендована література:

Базова: [1,3,4,5,6]

Допоміжна: [2,3,4,5,6,7,9,10,12,13,14]

Інформаційні ресурси: [1,2,3,4,5,6]

Заняття 5. Економіка і ефективність.

Контрольні питання

1. Ефективність як суть економічної організації виробництва.
2. Умови ефективного використання економічних ресурсів.
3. Об'єктивні умови господарювання: закон зростання затрат та закон спадної віддачі.
4. Економічне зростання та оптимальні шляхи його досягнення.

Рекомендована література:

Базова: [2,3,4,6,7]

Допоміжна: [1,3,5,6,8,9,11,12,14]

Інформаційні ресурси: [2,3,4]

Заняття 6. Типи і моделі соціально-економічних систем – координація вибору.

Контрольні питання

1. Моделі організації соціально-економічних систем та критерії їх класифікації: теоретичні підходи.
2. Головні ознаки соціально-економічної системи.
3. Основні моделі соціально-економічних систем: ринкова економіка, командно-адміністративна економіка, змішані економічні системи, традиційна економіка, їх характеристика.
4. Суть і різновиди “соціальної ринкової економіки”. Національні моделі соціальної економіки, їх особливості.

Рекомендована література:

Базова: [1,2,3,5,6,]

Допоміжна: [1,3,4,5,7,8,10,11,12,14]

Інформаційні ресурси: [1,2,6]

Заняття 7. Вартість(цінність) – фундаментальна проблема економічної науки.

Контрольні питання

1. Поняття товару та його властивостей різними напрямками економічної теорії.
2. Трудова теорія вартості в класичній та марксистській політичній економії. Теорія факторів виробництва.
3. Теорія граничної корисності та суб'єктивна цінність блага.
4. Неокласичний підхід до вирішення проблеми вартості (цінності).

Рекомендована література:

Базова: [2,3,5,6]

Допоміжна: [1,2,3,4,5,8,9,12,14]

Інформаційні ресурси: [3,4,5]

Заняття 8. Приватна власність на ресурси і ринкова організація господарства.

Контрольні питання

1. Поняття та сутність власності, її економічний та правовий зміст. Права власності та економічна система.
2. Еволюція відносин власності. Значення приватної власності у виникненні та розвитку ринкових відносин.
3. Суб'єкти та об'єкти власності, особливості різних форм власності.

Рекомендована література:

Базова: [2,3,4,5,6,]

Допоміжна: [1,2,3,6,7,8,12,13]

Інформаційні ресурси: [1,3,5,6]

Заняття 9. Ринкова економіка і ринок: суть та структура.

Контрольні питання

1. Ринкові відносини як природний еволюційний результат відбору людством оптимальних форм господарювання. Суб'єкти ринкової економіки.
2. Головні принципи та риси ринкової організації економіки, її переваги та недоліки.
3. Економічна суть поняття ринок, його ознаки та функції, класифікація та елементи.

Рекомендована література:

Базова: [2,3,4,5,6,7]

Допоміжна: [1,3,4,6,7,8,9,13,14]

Інформаційні ресурси: [1,2,3,4,5,6]

Заняття 10. Ринкова інфраструктура та її елементи.

Контрольні питання

1. Поняття ринкової інфраструктури, її будова та елементи.
2. Характеристика основних елементів ринкової інфраструктури.
3. Банки та їх функції.
4. Кредитні відносини, види кредиту.
5. Служби зайнятості та біржа праці в організації ринку праці.

Рекомендована література:

Базова: [1,2,3,4,5,6,7]

Допоміжна: [1,2,3,4,5,7,8,9,10,12,13,14]

Інформаційні ресурси: [2,3,4,5,6]

Заняття 11. Саморегулювання економічної системи: забезпечення ринкової рівноваги.

Контрольні питання

1. Механізм встановлення ринкової ціни. Взаємодія конкурентних сил попиту і пропозиції.
2. Урівноважуюча функція ціни.
3. Функціонування ринкового механізму у випадках зміни попиту чи пропозиції.
4. Фіксоване встановлення цін і його вплив на роботу ринкового механізму.

Рекомендована література:

Базова: [1,2,3,4,5,6,]

Допоміжна: [2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14]

Інформаційні ресурси: [1,2,3,4,5,6]

Заняття 12. Економічна конкуренція - основні типи ринкових структур.

Контрольні питання

1. Конкуренція в системі ринку: суть, умови існування, функції.
2. Ринок досконалої конкуренції, умови функціонування. Конкурентний продавець і ринкова ціна.
3. Монополія : сутність і наслідки.
4. Антимонопольне законодавство.
5. Монополістична конкуренція та олігополія: характерні риси, особливості ціноутворення.

Рекомендована література:

Базова: [2,3,4,5,6,7]

Допоміжна: [2,3,4,5,6,7,8,9,12,14]

Інформаційні ресурси: [2,3,6]

Заняття 13. Підприємницька функція і підприємницький дохід.

Контрольні питання

1. Підприємництво як фактор виробництва.
2. Функції та види підприємницької діяльності.
3. Форми власності та організаційні форми підприємництва.
4. Прибуток та його стимулююча роль.
5. Нормальний та економічний прибуток.

Рекомендована література:

Базова: [1,2,4,5,7]

Допоміжна: [2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14]

Інформаційні ресурси: [1,2,6]

Заняття 14. Капітал і процент.

Контрольні питання

1. Суть, поняття і теорії капіталу.
2. Капітал як фактор виробництва.
3. Структура виробничого капіталу.
4. Особливості ринку капіталу і капітальних активів. Норма прибутку на капітал.
5. Капітал і процент. Інвестиції і дисконтування.

Рекомендована література:

Базова: [1,2,3,5,6,]

Допоміжна: [2,3,4,5,6,7,8,9,12,14]

Інформаційні ресурси: [1,2,3,6]

Заняття 15. Ринок праці і заробітна плата.

Контрольні питання

1. Праця як фактор виробництва. Економічна суть заробітної плати.
2. Ринок праці: особливості попиту та пропозиції, ціноутворення.
3. Диференціація ставок заробітної плати в умовах ринку. Інвестиції в „людський капітал”.
4. Проблема безробіття та шляхи її вирішення.

Рекомендована література:

Базова: [2,3,5,6,7]

Допоміжна: [2,3,4,5,6,7,8,9,12,14]

Інформаційні ресурси: [2,4,5,6]

Заняття 16. Ринок землі і земельна рента.

Контрольні питання

1. Земля як фактор виробництва, особливості попиту та пропозиції на ринку землі.
2. Економічна природа та специфіка земельної ренти, процес встановлення її рівня.
3. Ціна землі, її фактори. Альтернативне використання землі і витрати.

Рекомендована література:

Базова: [1,2,4,5,6,]

Допоміжна: [2,3,4,5,6,7,8,9,12,]

Інформаційні ресурси: [1,2,3,6]

Заняття 17. Економічна роль держави в умовах ринкових відносин.

Контрольні питання

1. Економічні функції держави.
2. Головні напрямки, форми та методи економічної політики.
3. Роль та призначення “суспільних благ”.
4. Стабілізація економіки: основні засоби.

Рекомендована література:

Базова: [1,3,4,6,7]

Допоміжна: [1,2,3,6,7,8,10,11,12,]

Інформаційні ресурси: [1,2,3,4,5,6]

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ЇХ ВИКОНАННЯ

Контрольна робота з „Основ економічної науки” виконується студентами денної та заочної форми навчання у формі реферату. В процесі її виконання студент глибше досліджує окремі теми, поняття та проблеми економічної теорії. При цьому він набуває навичок пошуку необхідних літературних джерел та матеріалів, їх аналізу та узагальнення, досвід самостійного дослідження та письмового викладення теоретичних питань, виробляє вміння пов'язувати теорію з практикою. Тому контрольна робота є однією з форм контролю кафедрою знань студентів-заочників та їх самостійної роботи у міжсесійний період.

Контрольна робота виконується студентами-заочниками і здається для перевірки викладачем до початку відповідної сесії. Без її виконання студент не допускається до складання іспиту.

В процесі підготовки і оформлення реферату студенти повинні:

по-перше, оволодіти методикою і методологією сучасного економічного аналізу;

по-друге, навчитися аналізувати науковий і літературний матеріал;

по-третє, робити самостійні висновки і формулювати самостійні теоретичні положення;

по-четверте, аналізувати емпіричний економічний матеріал і теоретично його узагальнювати;

по-п'яте, формулювати практичні рекомендації на основі правильного узагальнення і теоретичного дослідження

Структурно робота повинна складатися із вступу, основної текстової частини, яка

включає 3 - 4 параграфи (кількість параграфів залежить від місткості проблеми, мети і завдань роботи), висновків і списку літератури.

Робота повинна бути оформлена на стандартних аркушах білого паперу з виділенням полів (праве - 1 см, ліве - 2,5 см, верхнє і нижнє - 2,5 см). Робота, яка оформлена не у відповідності з вимогами, повертається на переоформлення і не зараховується.

Список літератури оформляється згідно з загальноприйнятими правилами з вказанням по кожному джерелу прізвищ і ініціалів авторів, назви роботи, назви видання, в якому опублікована робота (якщо це стаття чи тези в збірниках, журналах, газетах), міста видання, назви видавництва; року видання, кількості сторінок (загальні або інтервали сторінок, на яких розміщена стаття у періодичному виданні чи збірнику).

Перелік джерел здійснюється за алфавітним принципом у такому порядку:

1. Основні економічні джерела, прийняті Верховною Радою України
 2. Наукові монографії, підручники, посібники.
 3. Статті, доповіді, тези в періодичній пресі або збірниках.
 4. Література довідкового і статистичного характеру (словники, статистичні збірники і т.д.).
3. Література іноземною мовою (якщо така використовувалась).

Реферат в якому є багато неправильно оформлених таблиць, графіків і іншого фактичного матеріалу не допускається до рецензування і повертається на доопрацювання. Відсутність фактичного матеріалу дає підставу кваліфікувати роботу як незадовільну, така робота повертається на переробку чи доопрацювання.

Робота над контрольною починається із самостійного вибору студентом теми за наведеною в цьому розділі тематикою. При цьому він може обирати лише ті теми, останні цифри чергових номерів яких збігаються з останньою цифрою номера залікової книжки. Це відображено у наведеній нижче таблиці:

Остання цифра номера залікової книжки	Номери тем для вибору
1	1, 11, 21, 31, 41, 51, 61,
2	2, 12, 22, 32, 42, 52, 62,
3	3, 13, 23, 33, 43, 53, 63,
4	4, 14, 24, 34, 44, 54, 64,
5	5, 15, 25, 35, 45, 55, 65,
6	6, 16, 26, 36, 46, 56, 66,
7	7, 17, 27, 37, 47, 57, 67,
8	8, 18, 28, 38, 48, 58, 68,
9	9, 19, 29, 39, 49, 59, 69,
0	10, 20, 30, 40, 50, 60, 70,

Наступним етапом є підбір потрібної літератури, що міститься в переліку літератури даної методичної розробки або шляхом самостійного пошуку. Потрібно використовувати не менше трьох літературних джерел: підручників, монографій, журнальних чи газетних публікацій.

Третій етап – складання плану роботи. Для цього у темі слід виділити кілька (від 2-х до 4-х) проблем, які мають відносно самостійне значення.

Четвертий етап – виклад питань відповідно до плану роботи. Загальний обсяг роботи повинен становити 12 - 15 сторінок машинописного тексту або 16- 20 сторінок чіткого рукописного тексту на папері формату А-4 білого кольору. Робота виконується українською мовою.

Титульна сторінка роботи оформляється відповідно до вимог НАСОА. На першій сторінці роботи потрібно знову вказати назву теми і розмістити план роботи. Виклад кожного питання плану починається з нової сторінки із виділенням його

назви. В кінці роботи наводяться висновки, в яких коротко резюмується її зміст, подаються основні короткі підсумки, що випливають із змісту роботи.

Текст контрольної роботи має бути добре відредагований і лаконічно викладений. Для підтвердження висловів, що випливають з матеріалів роботи, в ній можуть наводитися цитати з використаних джерел. Повне копіювання цілих блоків тексту з економічних публікацій не дозволяється. Текст треба висловлювати від себе, своїми словами. Реферат повинен мати науковий характер, а не бути переказом відомих положень і висновків, почерпнутих із літературних і наукових джерел.

Робота повинна містити певні елементи наукового апарату, тобто посилання на літературні джерела у вигляді підрядкових зносок, правильно оформлений перелік використаної літератури.

Роботи, які не відповідають викладеним вимогам, не зараховуються та повертаються студенту на доопрацювання.

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Економіка як наука, її значення для людини і суспільства.
2. Економіка як сфера суспільного життя. Необхідність господарювання.
3. Економічна людина і раціональна економічна поведінка.
4. Основні етапи розвитку економічної теорії.
5. Методологія і методика економічної науки.
6. Економічні закони: їх особливості та специфіка.
7. Об'єкти власності, інтелектуальна власність, захист її прав.
8. Типові види підприємництва, їх суть.
9. Економічна суть ринку, його природа, ознаки вільного ринку.
10. Потреби людини, їх види та засоби задоволення.
11. Основна проблема економіки: обмежені ресурси і безмежні потреби.
12. Індивідуальне підприємництво, як форма організації бізнесу: переваги та недоліки.
13. Товариство, як форма організації підприємництва, його переваги та недоліки.
14. Виробництво, його зміст, види та фактори.
15. Механізм ринкового саморегулювання, його елементи.
16. Акціонерне товариство, як форма організації підприємництва, переваги і недоліки.
17. Економічні ресурси, їх види, обмеженість економічних ресурсів.
18. Принцип приватної власності – основна умова існування ринку.
19. Основний капітал, його аналіз. Амортизація, види амортизаційних нарахувань.
20. Поняття та значення економічної ефективності, критерії її оцінки.
21. Свобода підприємництва та вибору – необхідна умова розвитку ринкових відносин.
22. Функції ціни в ринковій економіці, види цін.
23. Умови ефективного використання виробничих факторів в економічній системі.
24. Принцип особистого економічного інтересу як основа конкуренції.

25. Структура ціни та її елементи.
26. Продуктивність праці як критерій виробничої ефективності, фактори підвищення продуктивності.
27. Принцип вільного ціноутворення – невід’ємна ознака ринку.
28. Значення витрат виробництва, постійні, змінні та загальні витрати підприємства.
29. Проблема економічного вибору суспільства та виробничі можливості економіки.
30. Інфраструктура ринку. Система ринків в економіці, їх економічне призначення.
31. Середні та „граничні” витрати виробництва, „граничний” продукт.
32. Економічне зростання, його типи та джерела.
33. Товарна біржа, її функції та значення.
34. Економічна суть заробітної плати та ринок праці.
35. Економічна система та її складові елементи.
36. Командно-адміністративна економічна система, її характерні риси.
37. Фондова біржа, її функціонування та значення.
38. Механізм встановлення розміру заробітної плати в ринковій економіці.
39. Суть та основні риси ринкової економічної системи.
40. Попит та закон попиту, його обґрунтування.
41. Причини відмінності ставок заробітної плати в умовах ринкової економіки.
42. “Змішана економіка” як результат посилення ролі держави в економічному процесі.
43. Натуральне господарство – перший тип організації суспільного виробництва.
44. Цінова еластичність попиту, фактори еластичності, вплив на грошову виручку.
45. Товарне виробництво: суть, характерні риси та умови виникнення.
46. Поняття пропозиції товару. Закон пропозиції, його обґрунтування.
47. Товар, його властивості. Споживча вартість і корисність товару.
48. Причини виникнення грошей, їх історичні види та властивості.
49. Механізм встановлення ринкової ціни. Ринкова рівновага.
50. Суть грошей, їх функції.
51. Види грошей в сучасній економіці, фактори вартості паперових грошей.
52. Економічна суть конкуренції, її основа та засоби.
53. Суть інфляції, її головні причини та соціально-економічні наслідки.
54. Види інфляції та їх вплив на економіку, гіперінфляція.
55. Соціальні та економічні наслідки інфляції, шляхи її подолання.
56. Монополізація виробництва і антимонопольні заходи.
57. Власність як головна економічна категорія. Зміст поняття “права власності”.
58. Суть та зміст підприємницької діяльності, її значення для розвитку економіки.
59. Форми власності та їх суть.
60. Поняття підприємницької здібності, функції підприємця в ході ведення бізнесу.
61. Роль та функції держави в ринковому господарстві.
62. Загальні типи економічної організації суспільства.
63. Ринок. Суть ринку, умови його становлення.

64. Види і функції ринку.
65. Вільна конкуренція: ознаки та умови існування.
66. Ринкові відносини, конкуренція і монополії.
67. Досконала і недосконала конкуренція.
68. Поняття “економіка”, “економічна теорія”, “економічна політика”.
69. Економічний розвиток та економічне зростання.
70. Ринок товарів. Класифікація товарних ринків.
71. Корисність блага, функція корисності. Гранична корисність.
72. Ринок природних ресурсів. Земля як товар, ціна землі.
73. Ринок капіталів. Кредит та кредитні відносини.
74. “Соціальна ринкова економіка”: суть і основні риси.
75. Механізм функціонування ринку та його елементи.
76. Ринкове ціноутворення. Зміни ринкової рівноваги, наслідки фіксованої ціни.
77. Механізм господарювання ринкової економіки, її внутрішня структура та основні елементи.
78. Підприємництво як тип господарювання.
79. Формування умов для розвитку підприємницької діяльності.
80. Ринкове саморегулювання і його функції.
81. Заробітна плата в умовах ринкової економіки.
82. Прибуток та його економічна природа.
83. Формування ринку праці у країнах розвинутої економіки.
84. Організаційно-правові та економічні складові інфраструктури ринку.
85. Функції конкуренції та основні способи ведення конкурентної боротьби.
86. Монополія та її види.
87. Ринок праці, його особливості та роль.
88. Фінансовий ринок: структура та суб’єкти.
89. Банки в сучасній економіці.
90. Форми безробіття та їх специфіка.
91. Державна служба зайнятості населення та її функції.
92. Поняття інфляції, причини її виникнення та вплив на економічні процеси.
93. Роль кредиту. Сутність та функції кредитного ринку.
94. Ринок цінних паперів, його економічний та фінансовий аспекти.
95. Національні моделі змішаної економіки, їх особливості.
96. Закони функціонування ринку як фундамент ринкової економіки.

7. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ

1. Економіка як сфера суспільного життя.
2. Предмет вивчення економічної науки.
3. Різниця між політичною економією та „економікс”.
4. Модель людини в економічній теорії.
5. Особливості економічної теорії як суспільної науки.
6. Місце економіки серед інших суспільних наук.
7. Донауковий етап розвитку економічних знань.

8. Становлення політичної економії як науки.
9. Розвиток головних напрямків економічної науки в ХХ ст.
10. Криза та занепад марксистської політичної економії.
11. Тракткування предмету економіки різними економічними школами та напрямками.
12. Головні етапи економічних досліджень, їх суть.
13. Головні методи економічних досліджень.
14. Метод наукової абстракції як найважливіший інструмент економічних досліджень.
15. Математичні методи в економічних дослідженнях.
16. Функції економічної теорії.
17. Суть та взаємозв'язок категорій „потреба”, „благо”, „товар”.
18. Потреби як рушійна сила економічної діяльності.
19. Класифікація потреб за характером виникнення та важливістю задоволення.
20. Класифікація потреб за засобами забезпечення та способом задоволення.
21. Класифікація потреб за системою Маслоу.
22. Поняття „благо”, неекономічні та економічні блага.
23. Класифікація економічних благ, категорії товару та послуги.
24. Суть та значення суспільного виробництва.
25. Категорія „виробництво”, види виробництва.
26. Суспільне відтворення, його суть та види.
27. Процес виробництва як взаємодія та комбінація виробничих факторів.
28. Фактори виробництва, їх види.
29. Головна проблема економічної теорії та практики.
30. Нескінченість потреб людини і суспільства.
31. Обмеженість економічних ресурсів: відносна і абсолютна.
32. Триєдина проблема економічного вибору суспільства.
33. Шкала і крива виробничих можливостей економіки.
34. Багатоваріантність застосування економічних ресурсів та альтернативна вартість.
35. Закон спадаючої віддачі у виробничій діяльності і в економічній системі.
36. Ефект економії на масштабах виробництва, його фактори.
37. Плата за використання факторів виробництва і альтернативна вартість.
38. Ефективність – найважливіша категорія економіки.
39. Виробнича ефективність, її принципи.
40. Продуктивність праці як критерій ефективності, фактори продуктивності.
41. Ефективність в економічній системі (Парето-ефективність).
42. Умови ефективного використання економічних ресурсів.
43. Економічне зростання, його суть та графічне зображення.
44. Типи економічного зростання, їх джерела.
45. Суть та значення інвестицій, умови їх здійснення.
46. Економічна система суспільства: суть та організаційні риси.
47. Ринкова економічна система – головні ознаки.
48. Командно-адміністративна економічна система, її ознаки.
49. „Змішана” економічна система, її характеристика.

50. Соціальна ринкова економічна система.
51. Натуральне виробництво – суть та організаційні риси.
52. Причини виникнення товарного виробництва, його суть та організаційні риси.
53. Форми товарного виробництва.
54. Умови виникнення товарного виробництва, його переваги.
55. Принцип порівняльної переваги як основа спеціалізації.
56. Товар та його властивості: марксистський та неокласичний підходи.
57. Трудова теорія вартості: головні ідеї.
58. Багатофакторна теорія вартості.
59. Теорія граничної корисності.
60. Неокласична теорія вартості А. Маршалла.
61. Причини виникнення грошей.
62. Еволюція видів грошей, їх властивості.
63. Гроші як засіб обміну та міра вартості.
64. Гроші як засіб платежу і засіб накопичення.
65. Види грошей в сучасній економіці.
66. Природа та суть кредитних грошей.
67. Ліквідність як найважливіша властивість грошей.
68. Фактори вартості сучасних паперово-кредитних грошей.
69. Закон грошового обігу.
70. Економічна суть інфляції, її причини.
71. Види інфляції, їх характеристика.
72. Соціально-економічні наслідки інфляції.
73. Антиінфляційні заходи.

8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

1. Людина в економічній теорії. Економічна теорія – наука про людину.
2. Економіка як наука, її значення для людини і суспільства.
3. Поняття “економіка”, “економічна теорія”, “економічна політика”.
4. Економічна людина і раціональна економічна поведінка.
5. Зародження та основні етапи розвитку економічної теорії.
6. Предмет політичної економії та „економікс”.
7. Трактовка предмету економічної теорії різними школами економістів.
8. Методологія і методика економічної науки.
9. Головні інструменти економічних досліджень.
10. Економічне мислення: роль та місце в структурі суспільної свідомості.
11. Потреби людини, їх види та засоби задоволення.
12. Поняття „благо”, „товар”, „послуга”, їх сутність та види.
13. Економічні блага, їх суть та класифікація.
14. Виробництво, його зміст та види.
15. Суспільний характер виробництва та його етапи.
16. Економічні ресурси, їх види, обмеженість економічних ресурсів.
17. Фактори виробництва, їх взаємодія та комбінація у виробничому процесі.

18. Основна проблема економіки: обмежені ресурси і безмежні потреби.
19. Проблема економічного вибору суспільства та виробничі можливості економіки.
20. Суть та значення теорії альтернативної вартості в економічному аналізі.
21. Поняття та значення економічної ефективності, критерії її оцінки.
22. Продуктивність праці як критерій ефективності, фактори підвищення продуктивності.
23. Закон „спадаючої віддачі”, зростання додаткових витрат.
24. Ефект від зростання масштабів виробництва, його чинники.
25. Умови ефективного використання виробничих факторів в економічній системі.
26. Економічне зростання, його типи та джерела.
27. Поняття та зміст соціально-економічної системи, її основні структурні елементи.
28. Суть та основні риси ринкової соціально-економічної системи.
29. Командно-адміністративна економічна система, її характерні риси.
30. “Змішана економіка” як результат посилення ролі держави в економічному процесі.
31. “Соціальна ринкова економіка”: суть і основні риси.
32. Натуральне господарство – перший тип організації суспільного виробництва.
33. Товарне виробництво: суть, характерні риси та умови виникнення.
34. Товар, його властивості. Вартість, корисність та цінність.
35. Трудова та багатофакторна теорія вартості товару.
36. Теорія „граничної корисності” та „суб’єктивна цінність” блага.
37. Причини виникнення грошей, їх історичні види та властивості.
38. Суть грошей, їх функції.
39. Види грошей в сучасній економіці та їх природа.
40. Закон грошового обігу.
41. Суть інфляції, її головні причини.
42. Види інфляції та їх вплив на економіку, гіперінфляція.
43. Соціально-економічні наслідки інфляції, шляхи її подолання.
44. Власність як головна економічна категорія. Зміст поняття “права власності”.
45. Суб’єкти та об’єкти власності.
46. Форми власності та їх суть.
47. Об’єкти власності, інтелектуальна власність, захист її прав.
48. Економічна суть ринку, його природа, ознаки вільного ринку.
49. Ринкова економіка і ринок. Суть ринку, умови його функціонування.
50. Суб’єкти ринкової економіки.
51. Види і функції ринку.
52. Структура ринку: види класифікації.
53. Механізм ринкового саморегулювання, його елементи.
54. Принцип приватної власності – основна умова існування ринкових відносин.
55. Свобода підприємництва та вибору – необхідна умова розвитку ринкових відносин.
56. Принцип особистого економічного інтересу як основа конкуренції.
57. Принцип вільного ціноутворення – невід’ємна ознака ринку.
58. Механізм функціонування ринку та його елементи.
59. Інфраструктура ринку. Система ринків в економіці, їх економічне призначення.

60. Ринок товарів. Класифікація товарних ринків.
61. Товарна біржа, її функції та значення.
62. Ринок капіталів. Кредит та кредитні відносини.
63. Ринок грошей та цінних паперів.
64. Фондова біржа, її функціонування та значення.
65. Банки, їх види та їх функції.
66. Служба зайнятості, біржа праці, їх роль на ринку праці.
67. Кредитні відносини, види кредиту.
68. Закон попиту і пропозиції як фундамент ринкової економіки.
69. Попит та закон попиту, його обґрунтування.
70. Нецінові фактори впливу на зміну попиту.
71. Цінова еластичність попиту, види еластичності.
72. Фактори еластичності.
73. Теорія вибору споживача.
74. Корисність блага, функція корисності. Гранична корисність.
75. Поняття пропозиції товару. Закон пропозиції, його обґрунтування.
76. Нецінові фактори зміни пропозиції.
77. Еластичність пропозиції, її види.
78. Витрати виробництва і пропозиція.
79. Функції ціни в ринковій економіці, види цін.
80. Класифікація цін та структура ціни.
81. Механізм встановлення ринкової ціни. Ринкова рівновага.
82. Вплив змін попиту на встановлення ринкової ціни.
83. Вплив змін пропозиції на встановлення ринкової ціни.
84. Ринкове ціноутворення. Зміни ринкової рівноваги, наслідки фіксованої ціни.
85. „Тіньовий” ринок як фактор порушення ринкової рівноваги.
86. Економічна суть конкуренції, умови її існування.
87. Досконала конкуренція: суть та умови.
88. Недосконала конкуренція: суть та види.
89. Монополістична конкуренція, її умови та засоби.
90. Олігополія: умови та засоби.
91. Економічна суть монополії, види монополій.
92. Монополізація виробництва і антимонопольні заходи.
93. Суть та зміст підприємницької діяльності, її значення для розвитку економіки.
94. Поняття підприємницької здібності, функції підприємця в ході ведення бізнесу.
95. Підприємницький дохід і економічний прибуток, його джерела та функції.
96. Типові види підприємництва, їх суть.
97. Індивідуальне підприємництво, як форма організації бізнесу: переваги та недоліки.
98. Товариство, як форма організації підприємництва, його переваги та недоліки.
99. Акціонерне товариство, як форма організації підприємництва: переваги і недоліки.
100. Суть і природа витрат, економічні витрати, їх види.
101. Теорія граничної продуктивності.
102. Нормальний та економічний прибуток.

103. Значення витрат виробництва, постійні, змінні та загальні витрати підприємства.
104. Середні та граничні витрати виробництва, граничний продукт.
105. Капітал як фактор виробництва. Чиста продуктивність капіталу.
106. Поняття і теорії капіталу.
107. Особливості ринку капіталу і капітальних активів.
108. Економічна основа прибутку та його стимулююча роль.
109. Капітал і процент.
110. Норма прибутку на капітал.
111. Основний капітал, його аналіз. Амортизація.
112. Праця як фактор виробництва, вплив продуктивності праці на заробітну плату.
113. Економічна суть заробітної плати та ринок праці.
114. Особливості ціноутворення на ринку праці.
115. Суть та значення „людського капіталу”.
116. Безробіття, його види та соціально-економічні наслідки.
117. Механізм встановлення розміру заробітної плати в ринковій економіці.
118. Системи оплати праці, їх суть.
119. Причини відмінності ставок заробітної плати в умовах ринкової економіки.
120. Земля як фактор виробництва, її особливості.
121. Ринок природних ресурсів. Земля як товар, ціна землі.
122. Економічна природа та специфіка земельної ренти.
123. Диференційована земельна рента.
124. Роль та функції держави в ринковому господарстві.
125. Недоліки ринку та економічні функції держави.
126. Головні напрямки, форми та методи економічної політики.
127. Держава як виробник благ суспільного вжитку.
128. Роль та призначення суспільних благ.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Базилевич В.Д. Економічна теорія: політична економія: навч. посібник / В. Д. Базилевич. – [9-е вид.]. – К. : Знання, 2014. –710 с.
2. Воробйов Є. М. Економічна теорія. Модульний курс: навч. посібник / Є.М. Воробйов. — Х. : Торсінг плюс, 2009. — 320 с. — (Серія «Переходимо до Болонської системи»)
3. Економічна теорія: навч. посібник / [Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, О.С. Марченко та ін.]; за заг. ред. Л.С. Шевченко. –Х. : Право, 2016. –268 с.
4. Економічна теорія. Політекономія: підручник / за ред. В.М. Тарасевича. – К. : Знання, 2012. – 208 с.
5. Отрошко О. В. Основи економічної теорії : навч. посібник / О. В. Отрошко. — [2-е вид., перероб. та доп.]. — К. : Знання, 2013. — 334 с.
6. Основи економічної теорії: навч. посібник / Ю. Г. Козак, С. С. Шаповал, О. С. Кіро та ін.; за ред Ю. Г. Козака, С. С. Шаповал. – К. : ЦУЛ, 2012. – 264 с.

7. Семененко В.М. Економічна теорія. Політекономія: навч. посібник / В.М. Семененко, Д.І. Коваленко. – [2-ге вид. доп. та перероб.]. – К. : Центр навчальної літератури, 2011. – 428 с.

Допоміжна

1. Гриценко А.А. Політична економія: актуалізація проблематики, методологічний потенціал і сполученість з інституціоналізмом / А.А. Гриценко // Економічна теорія. - 2012. - №1. - С.5-20.
2. Економічна теорія: практикум (тести і задачі): навч. посібник / [О. Ватаманюк, Є. Майовець, М. Стирський та ін.]; за ред. О.З. Ватаманюка. – Львів: Інтелект-захід, 2010. – 374с.
3. Економічний тлумачний словник: Понятійна база законодавства України у сфері економіки / Упоряд. Д. Д. Гордієнко. — К.: КНТ, 2006. – 250 с.
4. Кулішов В.В. Економіка від простого до складного: навч. посібник / В.В. Кулішов – Львів: «Магнолія 2006», 2016. – 184 с.
5. Лисенко С.М. Основи економічної теорії. Практикум. Навчальний посібник / С.М. Лисенко, Я.О. Ляшок. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. – 268с.
6. Мацелюх Н. П. Економічні теорії в системі наукових економічних знань: навч. посібник / Н. П. Мацелюх, І. А. Максименко. – [2-ге вид., перероб. та доп.]. - К. : ЦУЛ, 2016. - 226 с.
7. Основи економічної теорії у структурно-логічних схемах: навч. посібник / [Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, Т. М. Камінська та ін.]; за заг. ред. Л. С. Шевченко. – Х.: Право, 2010. – 144 с.
8. Хейне П. Экономический образ мышления / П. Хейне. – М.: Catallaxy, 1997. — 704 с.
9. Ринкова економіка: Основні терміни, поняття, визначення: Навч. економ. словник-довідник. Т. І. А - Н / Авт.-уклад. Є.Я.Агєєв, С.В.Піча. – Львів: Новий світ - 2000, 2009. – 454 с.
10. Политическая экономия: прошлое, настоящее, будущее. Часть I: монографія / под. ред. В.М. Гейца, В.Н. Тарасевича. – К.: ПУЛ, 2014. - 494 с.
11. Политическая экономия: прошлое, настоящее, будущее. Часть II: монографія / под. ред. В.М. Гейца, В.Н. Тарасевича. – К.: ПУЛ, 2014. - 566 с.
12. Сміт А Багатство народів. Дослідження про природу та причини добробуту націй / А. Сміт. – К.: Наш Формат, 2018. – 722 с.
13. Тарасевич В.М. Політична економія: ім'я власне, широкий смисл і предметний простір / В.М. Тарасевич // Економічна теорія. - 2012. - №1. - С. 21-34.
14. Фишер С. Экономика / С. Фишер, Р. Дорнбуш, З. Шмалензи. - М: “Дело ЛТД”, 1993. – 864 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http:// www.minfin.gov.ua>
3. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>

4. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minpraci.gov.ua>
5. Офіційний сайт Державної фіскальна служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sfs.gov.ua>
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>